

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос адыга макъ

1923-рэ ильесим
гъэтхапэм
къышегъэжьагъэу къыдэкы

№ 171 (21900)

2019-рэ ильес

ШЭМБЭТ

ЮНЫГЪОМ и 21-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
къыхэтыутыгъэхэр ыкъи
нэмыхыкъ къэбархэр
тисайт ижүүгъотэштых

WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъээзет

Адыгейр зэрыгушхорэ гъомылапхъ

Адыгэ къуаем ифестиваль къыдыхэлъытэгъэ Дунэе шIэнныгъэ-практическэ конференцием Адыгэ Республикаэм и Лы-шхъэу Къумпыыл Мурат хэлэжьагъ.

Я 10-у зэхажэшт юфтихъабзэр мыгъэ мэфитурэ агъэмэфэ-къышт. Йоныгъом и 20-м конференциер Мыекъопэ къэралыгъо технологическе университетым щыкъуагъ, Йоныгъом и 21-м станицэу Дахъом ежь фестивалыр щылэшт.

«Адыгейский сыр: история, традиции, инновации» зыфи-лорэ конференцием ижъирэ адыгэ шхынэу шлгъэ ин зыхэлъым щытегуущылагъэх. Ар та-рихъым къызэрэштийрэм, апэ-рэу адигэ лъэпкыым ыгъэфед-дэнэу зыщыригъэжьагъэм къы-щыублагъэу непэрэ мафэхэм анэсэу гьогоу къыкгугъэм игуу къашыгъ.

Мэфэкъым ипэгъокыу Мыекъопэ къэралыгъо технологи-ческе университетым щагъэ-псыгъэ хъакIэштэм республи-кэм и Лышихъэ рагъблэгъагъ.

Ижъирэ шыкъем тетэу ашт 1-нэ лъэкъуишир щагъеуцугъыкъи адигэ къуаер гъомылапхъэ шхъялаэу тельигъ. Адыгэ къуаем ишшүгъэ ѹкъи идэгүгъэ чыжьеу зэрэгүгъэм ишыхъатэу Iækъыбым щыпсэурэ лъэпкъ зэ-фэшьхъафхэм ашырэ гъомылапхъэхэм зэрахалхъэрээр нэ-рэйлэгъу къафашыгъ. Ирак, Сирием, Палестинэм, Туркме-нистан къарыкыгъэ студицхэм адигэ къуаер зэрагъэфедэрээр къагъэлъэгъуагъ, лъэпкъ шхынхэм ахэлээу хъакIэхэм къапа-гъохыгъэх.

Нэужым щэ заводхэу «Новвэм», «Адыгейскэм», «Джаджэм», «Тамбовскэм», «Красногвардейскэм» къыдагъэкырыре къое лъэпкъ зэфэшьхъафхэм Къумпыыл Мурат зашигъэ-гъозагъ.

Дунэе шIэнныгъэ-практиче-

скэ конференцием хэлэжьагъэх Адыгейим и Лышихъэу Къумпыыл Мурат, Италием илпы-клоу Пьерпаоло Лодиджиани, Мыекъопэ къэралыгъо технологическе университетым ирек-торэу Къуижъ Сайдэ, Миланыкъи Балъзанэ януиверситетхэм япрофессорэу Саверио Манино, нэмыхкхэри.

Конференциер къызээшихъэ Адыгейим и Лышихъэ Бела-русым, Италием, Ливиим къарыкыгъэ хъакIэхэм шуфэс арихыгъ. Iækъыбым щылэхэм зэдэлжээнэгъэу адырягъэр агъэптийнэм зэрэпильхэр ашт къыхигъэштэгъ.

— Мэкъу-мэцшыр Адыгейим иэкономикэ хэхъоныгъэхэр езыгъэшшырэ лъэныкъохэм ашт. Ашт гъэхъэгъэшшу-хэр къыфэзыхъырэмэ адигэ къуаер ахэт. Мишт культурнэ ѹкъи экономикэ лъэныкъо-

хэр къызэльеубытых. Ахэм яшшуагъэкъэ икъыдэгъэкын республикэмкэ мэхъянэшхо ил. Блэкыгъэ ильэсим къы-щегъэжьагъэу адигэ къуаер Адыгей закъор ары къызь-дагъэкын фитхэр. Ашт къы-хэкъэкъэлъэштэгъэу къэтхъыжырэм фээз пчагъэкъэ хэгъэхъогъэн фэе. 2030-рэ ильэсим нэс Адыгейим социальнэ-эконо-микэ хэхъоныгъэхэр ышын-хэм и Стратегие ар къыд-хэлъытагъ. Мишт гъэцэкъэлъэ-нэмийн фытегъэпсихъэгъэ шшэ-риль заулэ профильнэ ве-домствэм фэсшыгъ, — къы-луагъ Къумпыыл Мурат.

Былымхъуным зэгъэушъом-бгъуягъэным фытегъэпсихъэгъэ проектхэр шольтырэм щагъэ-цэклэнхэ гухэль зэрэшьиэр рес-публиком ишащэ къыхигъэштэгъ.

(Иккэхүх я 2-рэ н. ит).

Адыгэир зэрыгушхорэ гъомылапхъ

(Икъеух).

Гуцылэм пае, шьэдэкъяжэу ўхынрэмкэ гүнэлкээ гъэнэфагъэ зилэ обществээ «Мирный-Адыгея» зыфилорэм пчэннышэм икъидэгъэкын фытегъэпсыхъэгъэ инвестционнэ проектыр егъецаа. Проектэу ўхылэм диштэу фермэ 12 ыкли пчэннышэм икъидэгъэкыжын фэгъэзэгъэ завод цыкы ашынаа агъенаа.

Адыгэ къуаем имехъанэ джыри нахь лъэшэу зыкъегъэ-іетыгъэнэм, ар лъыгъэкъотэгъэнэм мэхъаншо ишү Адыгэим и Лышхъэ къыгъэнэфагъ.

— Адыгэ къуаем ифести-валэу зэхатщэрэм гъехъэгъэ-

шүхэр зэрийр федеральнэ гупчами къыщихагъэцы. Мы ильэсэм ипэублэ Урысыем и МИД ишаа Сергея Лавровым къызэриуагъэмкэ, фестивалым изэхэшэн шольыр практикэ анах дэгүхэм ашыщ. Экспертхэм зэральытагъэмкэ, Урысыем ихъуээ-шэгъэ проект анах дэгүу 200-мэ мыр ахалтыгъ. Тапэки хэхъоныгъэхэр зэрэтийтгэл тылытышт, — къылуагъ АР-и Лышхъэ.

Нэужым республикэм ишаа адигэ къуаем икъидэгъэкын фэгъэзэгъэ предприятихэм, мы продукциер зыщащэрэ сатыушилэе гупчам ялтыклохэм

гущылэгъу афэхъугъ. Иоф зэрээдашшэйт шыкъэм, шьэрьльхэм, Иофыгъоу къэуцуухэрэм ядэгъэзэжын ахэр атегущылагъэх.

Адыгэим иагропромышлен-нэ комплекс фытегъэпсыхъэ-эштэе Иофыгъэхэм ягъехазырын ыльэнэйкъоюю Иоф зэрээдэшиштэй фэгъэхъыгъэ зээгэгъынгъэм зэдыхэлтэхъэх АР-и министрэхэм я Кабинет, адигэ къуаем икъидэгъэкын фэгъэзагъэхэм я Союз, Мыекъою тэхнологическе университетыр.

ГҮОНЭЖЬЫКЬО Сэтэнай.
Сурэтхэр А. Гусевым тырихъгъэх.

Псэуальэхэм яшын лъагъэкъуатэ

Гурьт еджаплэхэр ыкли къэлэцыкъу Ыгыыпэхэр шыгъэнхэр, ахэр зэрифэшьуашэу зэтегъэпсыхъэгъэнхэр Адыгэ Республикаа и Лышхъэ Къумпъыл Мурат шьэрьиль шхъаа ѿу къегъэуцу.

Мы лъэнэйкъомкэ аужыре ильэсхэм шьолтырим щизэшуахыгъэр бэ. Федеральнэ, республике ыкли чыпэ бюджетхэм яшуагъэкэ муниципалитетхэм япсэуплэхэм гъесэнэгъэм иучреждениякъэхэр къадауцуагъэх, зищыкагъэхэм гъэцэккъэжынхэр арашылэх.

Мынг фэдэ псэуальэхэр непэ нахыбыу зыщашихэрэх къалэу Мыекъуап ары. Шьэрьиль щытыр зэшхогъээ зэрэхъурэр къэлэ администрацием илтыклохэмрэ народнэ депутатхэм я Совет хэтхэмрэ аулгъэхкү.

Станицэр Ханскэм щашыре къэлэцыкъу Ыгыыпэхэр нэбгыре 240-мэ афытегъэпсыхъагъ. Федеральнэ, республике ыкли чыпэ бюджетхэм къахахыгъэ сомэ миллиони 150-рэ фэдиз мы проектын игъэцэхэм пэуагъэ-

хагъ. Непэр мафэм ехъулэу псэуальэм игъэпсын аухы, ашыкъоцэр къыпышыль чыпэлэрэ зэтэргэхъэх.

Мы псэуплэ дэдэм щашырэ гурьт еджаплэм къэлэдэжэхээ 250-рэ чэфэшт. Джырэ уахтэм мынг псэолъэш Иофшэнхэр игъэкъотыгъэ щэклох, мылькур федеральнэ гупчам ыкли республикэм къатлупшигъ.

Къутырэу Гавердовскэм дэт гурьт еджаплэм чыпэл 120-рэ зилэшт къэлэцыкъу Ыгыыпэхэрэ къынапшыхъэ. Аш ишын сомэ миллион 70-рэ фэдиз пэуагъэхъащ. Мы чыпэл зэрэпсаау зэтегъэпсыхъэгъэнир, гъэккъэлгъэгъэнир проектын къыдыхэлтыгъ.

Республикэм икъэлэ шхъаа щагъэпсыре псэолъакхэм ашыщ урамэу Михайловым тырашыхъэрэ къэлэцыкъу Ыгыыпэхэр нэбгыре 240-мэ аухынэу щыт.

Мыекъуапэ иурамэу я 12-рэ Мартым щагъэпсыре гурьт еджаплэм социальнэ мэхъанэшхээ зилээ проектхэм ашыщ. Къэлэдэжэхээ 1100-рэ зычээфэшт учреждениякъэм ишын заухыкъэ, мы район цыкъумкэ Иофшүаа дэгъэзэжыгъэ хууцт. Непэр мафэм ехъулэу мынг коммуникациехэр раашлэх, нэмык Иофшэнхэр щэклох. Сомэ миллион 719-м ехъу зытефэшт еджаплэм игъэпсын 2020-рэ ильэсэм аухынэу щыт.

Ыпшъэхээ къызэрэшхэдэгъэшгъэу, мы проектынхохэм ягъэцэхэм зэрэлтыгъуатэрэх лъэпльэ Адыгэим и Лышхъэ. Гухэлэу ыкли уахтэу агъенэфагъэм диштэу непэ псэолъэш Иофшэнхэр зэшуахых.

ТХЬАРКЬОХЬО Адам.

Апэрэ лъэпкъ оперэр

«Исламыем» иконцертхэр

Урысые Федерацием и Правительствэ игрант 2019-рэ ильэсэм къызфагъэшьошэгъэ творческэ купхэм ашыщ Адыгэ Республикаа и Къэралыгъо орэдьио-къэшьокъо ансамблэу «Исламыем».

Мэшбэшэ Исхъакъ ироманэу «Бзыикъо заом» техыгъэ апэрэ лъэпкъ оперэр композиторэр Нэхэе Аслъан ысыгъээр концерт къэтыкъэм тетэу Урысыем ишъолтырхэм къащагъэлэгъошт. Республикаа и Къэралыгъо филармоние пэшорыгъэшьэу зэхищэгъэ Иофхъаа бзэм концертхэр зыщыклоштэх къалэхэр, мафэхэр шагъяунэфагъэх.

Урысыем инароднэ артистэу, «Исламыем» ихудожественнэ пащэу, тов-на-Дону, и 24-м Элиста, и 25-м Астрахань, и 26-м Волгоград, чэпэйогу мазэм и 16-м Москва, и 28-м Казань, шэклогъум и 1-м Геленджик, и 6-м Ставрополь, и 7-м Щэдэжэскъалэ, и 8-м Налыцк «Исламыем» иорэдьиохэр зыхэлжъэштэхэ концертхэр ашыклоштых.

Урысыем инароднэ артистэу, «Исламыем» ихудожественнэ пащэу, композиторэр Дмитрий Шостакович ыцфэкэ агъээнфэгъэ шуухафтыныр къызфагъэшьошэгъэ Нэхэе Аслъан къытиуагъ лъэпкъэм язэлхынгъэ гъэптигъэшэгъэ, лъэпкъ искусствэр шьолтырхэм нахышыу ашашхэнэ афэгъэхъыгъэ Иофхъаа бзэм язэхшэнкэ хэбзэ къуулкъуашшэхэр Іэпнэгъу къызерафхъухэрэр.

САХЫДЭКЬО Нурбый.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ иунашъу

Рэзэныгъэ тхыль ятыгъэным
ехылдагъ

Мекъу-мэшым ихехъоныгъэ ялахь зэ-
рэхашхъэрэм пае рэзэныгъэ тхыль яты-
гъенеу:

1) Анищенко Николай Иван ыкъом — пшъедекъижъяу ыхырэмкэ гүнепкэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Тамбовскэм» инженер шыхъал;

2) Боджэко Марыет Мэджидэ ыпхъум — Iахъзэхэль зэухыгъэ обществ-
ву «Щэ заводэу «Джаджэм» икъоеш цехэу «Адыгейскэм» ирабоч;

3) Вартанян Александр Алексей ыкъом — пшъедекъижъяу ыхырэмкэ гүнепкэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Щэ заводэу «Новэм» икъоеш;

4) Гуашэ Марзет Асланчарые ыпхъум — апшъэрэ гъесэныгъэ зыщарагъэгъотырэ федэральнэ къэралыгъю бюджет уч-
реждениеу «Мыекъопэ къэралыгъю техно-
логическэ университетытим» гъомылапхъэхэм ятехнологикэ икафедрэ идоцент, техникэ шэнэгъэхэмкэ кандидат;

5) Джарымкэо Гощнагъо Сэфэр ыпхъум — пшъедекъижъяу ыхырэмкэ гүнепкэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Адыгэ щэ заводым» имастер;

6) Кузнецов Михаил Владимир ыкъом — зэфэшыгъэ Iахъзэхэль обществэу «Щэ комбинатэу «Адыгейскэм» гъомылапхъэхэм якъыдэгъэкынкэ иборудование иналадчик;

7) Курыжъо Дарыет Борис ыпхъум — зэухыгъэ Iахъзэхэль обществэу «Щэ заводэу «Джаджэм» икъоеш цех имастер;

8) Мэт Наталье Александр ыпхъум — пшъедекъижъяу ыхырэмкэ гүнепкэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Тамбовскэм» илaborаторие ипаш;

9) Мизерный Василий Яков ыкъом — пшъедекъижъяу ыхырэмкэ гүнепкэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Щэ заводэу «Новэм» икъоеш;

10) Набэкъо Роман Русльян ыкъом — пшъедекъижъяу ыхырэмкэ гүнепкэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Щэ заводэу «Новэм» итехнолог;

11) Примакова Наталье Александр ыпхъум — пшъедекъижъяу ыхырэмкэ гүнепкэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Щэ заводэу «Новэм» иучетчик;

12) Разуваева Людмила Александр ыпхъум — пшъедекъижъяу ыхырэмкэ гүнепкэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Красногвардейскэ щэ заводым» имастер;

13) Совярская Ольга Юрий ыпхъум — пшъедекъижъяу ыхырэмкэ гүнепкэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Красногвардейскэ щэ заводым» инженер-микробиолог;

14) Такшеетова Асют Аскэрбый ыпхъум — зэфэшыгъэ Iахъзэхэль обществэу «Щэ комбинатэу «Адыгейскэм» ицех иофышы;

15) Тхайшъэо Аминэт Борис ыпхъум — апшъэрэ гъесэныгъэ зыщарагъэгъотырэ федэральнэ къэралыгъю бюджет уч-
реждениеу «Мыекъопэ къэралыгъю техно-
логическэ университетытим» стандартиза-
циемкэ, метрологиекэ, товархэм яуплэ-
кункэ икафедрэ идоцент, техникэ шэнэ-
гъэхэмкэ кандидат;

16) Хьаткъо Зурет Нурбый ыпхъум — апшъэрэ гъесэныгъэ зыщарагъэгъотырэ федэральнэ къэралыгъю бюджет уч-
реждениеу «Мыекъопэ къэралыгъю техно-
логическэ университетытим» гъомылапхъэхэм ятехнологикэ икафедрэ ипаш, техникэ шэнэгъэхэмкэ доктор.

Адыгэ Республика и Лышхъэ
КҮМПЫЛ Мурат
къ. Мыекъуапэ,
Іоныгъом и 19, 2019-рэ ильес
N 258

Псауныгъэр къэухъумэгъэныр

Шъхъэм ыкъи пшъэм адэбз ялэмэ нахь пасэу къыхэгъэшыгъэним фэгъэхыгъэ я 7-рэ Европейскэ тхъамафэм къыдыхэлтыгъэу мы лъэныкъом фэгъэзэгъэ специалистхэр зэфэшыгъэ Iахъзэхэль обществэу Ѣэ заводэу «Адыгейский» зыфилоу Мыекъуапэ дэтым Ѣылагъэх, ащ Ѣоф Ѣызышэхэрэм ащищхэм упльэкунхэр афашигъэх.

Сурэтхэр Iашынэ Аслан
тырихъльх.

Адыгэ Республика онкологическэ диспансерым иврач шъхъаэл игудээу ТIешу Саидэ тызэрэшгъэгъозагъэмкэ, а Ѣофхъабзэм мультидисциплинарнэ бригадэр ары хэлажъэрэр. Ащ хэхъэх онкологыр, стоматологыр, лор-врачыр.

— Адыгейимкэ адэбз уз къызэузыхъэрэр тштэмэ, шъхъэм ыкъи пшъэм ар ялэу проценти 2 дгъеунэфырэр. Пчъагъэр бэп, ау мы узыр зыфэдэр икъоу къагурыон фое. Ар хэмүүжынхъээз къыхэгъэшынным ыкъи уелэзэним мөхъанэшо ил.

Диспансерым иврач-онко-

логэу Уджыхъу Азамат къызэриуагъэмкэ, гухэл нахь мышъэми, адэбз уз къызыхагъэшырэм япчагъэ ильэс къес хэхъо. Ар нахь пасэу цыфым къыхагъэшынным оборудованиеу диспансерым илэхэр фытгээпсихъяльхэй.

— Мы Ѣофхъабзэр зыфэгъэхыгъэр заводым Ѣоф Ѣызышэхэрэм япсауныгъэ изытет зэдгэшшеныр ары. Игъэкъотыгъэу упльэкунхэр зэхатщэхэмэ, гумэкъыгъо зиэ нахь псынкэу къыхэдгъэшымэ, ащ игъэхүүжын ыкъи уелэшэх хүщут, — къыуагъ Уджыхъу Азамат.

Ѳошшэпэ чыпээр къезы-

бгынэнышь, медицинэ учреждением къонэу уахътэ зимиэ цыфхэм япсауныгъэ изытет ятлонэрэ чыпэлэм мэуцү. Ахэм зыгорэ къэмүузэу специалистхэм яулэхэрэп. Нэүжым къызэрэчэшьжырэмкэ, уахътэр бгээхонир адэбз узымкэ гумэкъыо ин. Ар къызыгүрүорэ ыкъи иофышэхэм япсауныгъэ изытет лынгэлэрэ Шхъэлэхъо Руслан дэкъыгъю упльэклун специалистхэм рагээхонкынным къыкэлтээгү.

Непэрэ Ѣофхъабзэм пшъерьль шхъаэл илэр мыш фэдэ уз къеузынным ишынаго зиэ цыфхэр къыхагъэ-

щын, нахь игъэкъотыгъэу упльэкунхэр ашынным фэгъэхъазырхэр ары. Джащ фэдэу япсауныгъэ изытет лынгэлэрэхъэр, ар къызэрэраухыумэштэм пылынхэм джыри зи анаэ тирягээдэгъэныри къыдыхэлтыгъэ.

— Мыш фэдэ Ѣофхъабзэм шлэхэгъэхъэрэхъэ къаты, — elo Ольга Кузнецав. — Тиофишэн тыкээрымыкэу зытыупльэклун амал ти! Специалистхэм тизэрафэрэзэр къыщихэз-тээшы сшоигуу.

**ГЬОНЭЖЫКЬО
Сэтэнай.**

Водительхэм закъыфагъэзагъ

АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат иунашъокэ нэфынэр къэзытырэ кіэкло цыклюхэр апэрэ классым ис кіэлэеджаклохэм къафащэфыгъэх. Ар шоокл имылэу зэрагъэфэдэрэр нахыжъхэм аупльэклу.

Мыекъуапэ Ѣеджэрэ кіэлэеджаклохэм янэ-ятэхэм къэралыгъю автоинспекторхэр ягъусэхэу гъогум къытхехъухъэрэ хуугъэш-шагъэхэм кіэлэцыклюхэр ащиухумэгъэнхэм фэш Ѣофхъабзэрэх зэхашхэх. Ильэсцыкэ еджэгъур зырагъэжъэхъыгъэу къыщуублагъэу нэфынэр къэзытырэ кіэкло цыклюхэр кіэлэцыклюхэм ащиухъэмэ аупльэклу. Джащ фэдэу Ѣынэгъончэу гъогур зэпаачынымкэ сакъынгъэ къызэрэзхагъэфэн фаер арапо.

АР-м и Къэралыгъю
автоинспекции
ипресс-къулыкъу.

Анахь дэгъур къыхахыгъ

Кіэлэгъэджэ психологияхэм яреспубликэ зэнэкъоку икэууххэр мы мафэхэм зэфахы-
сыжыгъэх. Район ыкъи къэлэ зэнэкъокуухэм ащищекъогъэ психологи 8 ащ хэлэжьагъ.

Анахь дэгъур къыхахыгъ
Мыекъопэ гимназиу N 22-м
ипсихологэу Мария Калюк.

Ятлонэрэ чыпээр къы-

районымкэ гимназиу N 2-м
ипсихологэу Ирина Дырбован, ящэнэрэ чыпээр къы-
фагъэшшошагъ Муслан Калюк.

Н 2-м илъыкло Екатерина
Панамаревам.

Атекъуагъэхэм ахьщ шу-
хыафтынхэр къаратыгъэх.
Апэрэ чыпээр къэзыхыгъэ

Мария Калюк джы Урысые
зэнэкъокуу Москва Іоныгъом и 29-м къыщегъэжъа-
гъэу чьэпэльгум и 4-м нэс
щыклощтим хэлэжьэцт.

Шъачэ иIуашъхъэхэм къаIуатэ

Шынчэ зэльиубытырэ чыгухэр археологхэм сидигүүи аштогъэшлэгьоныгъэх. 2014-рэ ильэсүм къалэр Кымэфэ Олимпиадэм фагъэхъазыры зэхъум чып!э зэфэшхъафхэм къарыкыгъэ экспедициехэм Псышлопэ районым юф щашлэгьаг.

Къэхальзэм къащачлтыкылар
рэ пкыгъо пэпч сурэт ты-
рахьштыгъ, ячертежхэр агъэт-
хьыштыгъэх. Унальохэм ащаэ-
федэштыгъэ хъакъу-шыкъухэу,
бзыльфыгъэ хъал-щыпхэу, ла-
шэхэу къычлахыгъэхэр шлэнин-
гъэлэжхэм заупльэкчухэклэ,
Псышшупэ дэт этнографическэ
музеим ратыжынхэв щытыгъ.

Археологхэм агьешигэуягэхэм аашиг къэр зэррапкэрэмыжкохэм ягъэтылыкэ зэрэзтемыфэрэр. Ащ къеғэльягьоцыифхэр зыщағъэтылыжыгъе уахътэри зэрэзэтекырэр. Уштэйнхэр заштыхэкэл убыххэм зэман зэфешьхяафхэм хъадэм рагхылэштгыгъэ фэл-фашихэр зыфэдагъэхэри нахь къагрылоштыг.

Шэныгъэлэж эзфэшхьхфэм къэхэр зыфдагхъээр агъешлахъо. Гүшилэм пае, псэүлэу Алексеевкэми убыххэм афэдэу агъэтылтыжыгъэхэм якъэхэр уапэ къышефэх. Адыгэхэм зэря-хабзэу члатлэжыгъагъэхэм Вардане, Солоники уащылоклэ. Ау ар лъэшэу бгъэшлэгъонэу щытэп, сыда пюмэ Кавказ заом ыпэки мы шьольтихэм адыгэ къоджэ инхэр аацыпсэущтызэх. Арышь, псыхью Шахэ Шапсы-гъэрэ Убыхымрэ ягъунапкъэ

къыгъэнафэштыгъэу зэралорэр
мышьыпкъэн ылъэкыщт.

Картыжхэм узяптыкы аркында көштүнч болуп калыпты. Картыжхэм узяптыкы аркында көштүнч болуп калыпты. Псөүпілеу Алексеевкөрдің 20-рэ піләшігүм ықім тұрынынан сыйғау ахәм къагъельдігінде, аудандындағы ашылдықтардың көштүнч болуп калыпты. Картыжхэм узяптыкы аркында көштүнч болуп калыпты. Псөүпілеу Алексеевкөрдің 20-рэ піләшігүм ықім тұрынынан сыйғау ахәм къагъельдігінде, аудандындағы ашылдықтардың көштүнч болуп калыпты.

Николай йыкъоу Алексей зыгдац
гъэм ихъятыркэ къудажэм
«Алексеевка» фаусыжыгъаң.

Тапэрэ ильэхэм псыхъоу
Чухукт (джы Каткова щель ра-
Iорэр) икійхэм археологхэм
къэхэлъэжъхэр къышыкхагъэцы-
жыштыгъэх. Шэнныгъэлэжъхэм

кызыэралорэмкэ, ахэм янахыбым
шхъухъашлэхэр ятлэгтэхагъэх.

Нынэшний

МэфэкІым ихэгъэунэфыкІын анахь шъхъаІэу алъытэ

Адыгеем и пограничник ветеранхэр, адрэхэм афэдэхэу, Хэгъэгу зэошхом Теклоны-гъэр кызыцьдахыгъэр ильэс 75-рэ зэрэхъурэм ихэгъэунэфык Йын епхыгъэ Йофыгъо-хэм ахэлажьэх. Советскэ Союзым ыкни аиц и Улэшигъэ Клуач Эхэм зэо мэхъа-джэм мэхъанэу шыря Йагъэр кыткэхъяэрэ Плэүжсхэм къафа Йуватэ.

Бэмышлэу мыхьосынэу «Дзэ-
къолым ипсынэкіэч» зыфа-
лорэм дэж пограничник вете-
ранхэм я Совет игъэклотыгэ
зэхсэыгто щырилагь. Юбилеуу
къэблагъэрэм ихэгъэунэфыкын
зызэрэфагъэхазырырэм ыкын
ветеран организациие анахь
дэгъухэм якъыхэхынкэ зэнэ-
къохьум иззхэцэн афэгъэхын-
гээу республикэм иветеранхэм
я Президиум иджэпсалъэ щы-
тегущылагъэх. Мэфэкэлофтхаб-
зэм зэрифешуашэу хэлэжэн-
хэмкэ унашьохэр аштагъэх ыкын
тапэккэлоф зыдашшэштыр агъэ-
нэфагь. Союзым хэт пэпчь
Теклонигъэм июбилей ихэгъэ-
унэфыкын епхыгтээлофтхаб-
зэм ишьыпкъэу къекъолынэу

Советым ипащэ къяджагь. Джаш фэдэу щынэгъончъэнимк! Э федеральнэ Советым и Гъэорышлан! Адыгейм щыэм чып! Э организациехэм зэпхыныгъэ адыря! Э зерадэлажъэрэм тегучи! Цаг! Эх

Іофтхъабзэм хахъэу пограничникхэм ясаугъэт зэрйт чын-
плэр, джащ фэдэу афганцэхэм
ыкій добровольцэхэм ясаугъэт
ихъуреягъекіэ агъэкъебзагъэх,
уцыжхэр раупкыгъэх.

Кізухым зимәфәкі хәзыгъе-
унәфықыгъәх Р. Киселевым,
Р. Малаховым афәгушыагъәх,
шүхъафтынхәр афашибыгъәх. Аще
нәмәкізу 2018-рә ильесым
изәфхъысыжъәмкә анахъ
чанәу зыкъезыгъельәгъөтәхә

В. Бурнышевыр, В. Ераносян,
А.Кубановыр, И. Дзэукъожырыкыл
Д. Москаленкэр къыха-
пашыр эк.

Іофтхъабзэм ыуж Советым итхъаматэ иапэрэ гуадзэу С. Алексеевыр пограничникхэм ыкы къэзэкхэм язэлуклеу станицэу Ханскэм щыкluагъэм еблэгъагь. Советым изэхэсэгъо унашьюо щашыгъэхэм щигъэгъозагъэх. Станицэмкэ пограничникхэм яветеран организацие ипащэу агъэнэфэгъэ Сергей Заярневым фэгушluагъэх.

**Адыгейим ипограницчик
ветеранхэм я Совет
итхъаматэу
И. ДАВИДЮК.**

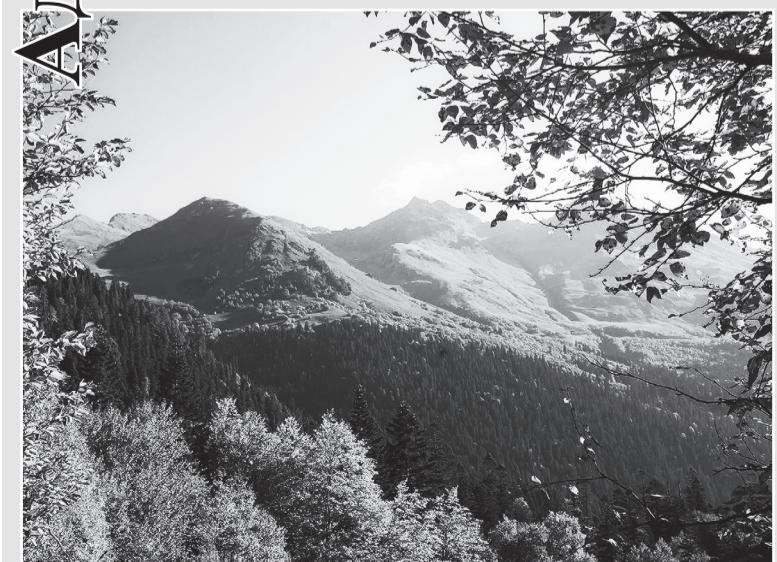
АЛЫГЕНДИКЭЛЭГИЙГАГЫ

Урысыем изеклон хызымэт хэхъоныгъэ
егъашыгъэнымкэ пшъэрыльэу
ыкли юфыгъо шыхыалэу уахътэм
кыгъауцухэрэр зыщауххэсигъэхэ
трэвел-форум къалэу Санкт-
Петербург щыктуагъ. Аш къещакло
фэхъугъэх Урысыем зеклонымкэ
и Агентствэрэ Санкт-Петербург и
Правительствэрэ.

Форумым Адыгэ Республикаем зекъонымрэ зыгъэп-сэфыпІэхэмрэкі и Комитет ипащэу Къэлешъэо Инвер хэлэжьагь, зытегушыІэхэрэ Ioфыгъохэмкі Адыгейм зэхъокыныгъэу щыхъухэрэм нэйуасэ цыфхэр афишы-гъах.

Дунээ форумыр зыщыкIогъэ мафэхэм ыкIи а чы-
пIэ дэдэм Дунээ туристическе организацием и Ге-
неральнэ ассамблее исессии щыIагь. Иэнэ хураехэу,
дискуссионнэ зэйлкIэгүхэу 10-м ехъурэмэ къэралы-
гъо зэфэшхъафхэм ялтыкIохэр ахэлжьагъэх. И.
Къэлэшьаори ахэм ашыц.

Инвер къызэриоремкэ, форумышхоу щыңгайэм хэлэжьагаа хэхэй Урысы Федерацием зеклоныр игье-клоныгэй зэрэшьизэхэпщэн плъэкынтыр къащыгу-
рыгай.

Мэзым ишъэфхэм ащаагъозагъэх

Урысые экологическе йофтхьабзэу «Живи, лес!» зыфиоу ильэс къэс зэхащэрэм Адыгеир чанэу хэлажьэ.

Іоныгъом и 1-м кыышгъэжьяа тээу чьэпьюгум и 31-м нэс Урысыем а йофтхьабзэр щиреклокыщт. Мэзым чыгхэр щагъэтысхьаштых, аукъэбзыщт, къэкынхэрэм яшушащтых.

Урысыем имээс байныгъэх гэгъэхъогъэным ыкын эзетгээж южыгъэным игумэкыгъохэм обществэм ынааэ тырягъэдээгъэным фэш Адыгейим имээлжжхэм республике еджаплехэм лекциихэр, егээджэнхэр ащаагъэхш.

Йофтхьабзэм хахьэу йоныгъом и 10-м Мыекъопе мээхъызметшаплээм илофышэхэр еджаплээм хэзгызметшаплэу «Лесничок» зыфиорэм хэтхэм алыктагъэх.

Мыекъопе мээхъызметшаплээм иподразделение илаа итуудаа Лыхъэтыкъо Рэмэзан ялофшиэн зыфедэр, пшъэрэлтэй ыкын мурадаа яэхэр кэлэджахкохэм къафиолтагъ. Мээхэр къэххумэгъэнхэмкэ ыкын къызэтэгъэнхэрэм къэхъумэгъэнхэмкэ инже-

нерэу Григорий Севастьяновым мээхэм машлом закынчимыштэнымкэ ыкын щынэгъончъеу щытынхэмкэ йофтхьабзэр щигъэгъозагъэх.

Тапэкли мыш фэдээ йофтхьабзэр мээлжжхэм лъагъэктэштих, еджаплээм юзэхашгээгъэ мээхъызметшаплэу «Лесничок» зыфиорэм хэт кэлэджахкохэр мээхэм ишъэфхэм ащаагъэгъозэштых.

Іоныгъом икэл нэс, йофтхьабзэм «Живи, лес!» зыфиорэм оклофэ, АР-м мээхэмкэ и Гъэлорышаплэ ыкын аш хэхъэрэ подразделенихэм, къэлэ сад цыкхум ыкын аллеяхэм чыгхэр щагъэтысхьаштых, мээхэм щукувэбзэштых, аш изэтгээж южын фэлэжжэштых.

Общественне йофтхьабзэм кэцакло фэхъугъ Росспесхозыр (УФ-м мээхъызметшаплэ ифедеральне агентствэ), аш илэпээгъух ыкын къыхэлажьэх шольору хэбзэ къулукъухэр, экологиум ылъэнхыкъо кэлэдэхэж зыхыре бизнесир ыкын шоингъоныгъэ зилэхэр.

КИАРЭ Фатим.

Фестивалыр ашТогъэшТэгъоныгъ

Мыекъуапэ бэмыши юкыгъэ автоставалым хэлэжсагъэхэм гъогурыкъоным ишапхъэхэр амыкуньхэу къэралыгъо инспекторхэр къяджагъэх.

Ильэс къэс зэхащэрэ автоставалым ретро-автомобили 100-м ехьу хэлэжьяа. Адыгейим исхэм ямызакъо, хыакъэхери мы йофтхьабзэм къеклонлагъэх.

Автомобилым изэхэлтыкъэ зышгъэшгэхъонхэм яшгъэхъэхэм ахагъэхъонхэмкэ мы йофтхьабзэр амалышоу щитыгъ, опытэу алэклэлтимкэ зэхъожьыгъэх.

Автоставалым чыплэгээ гээ-

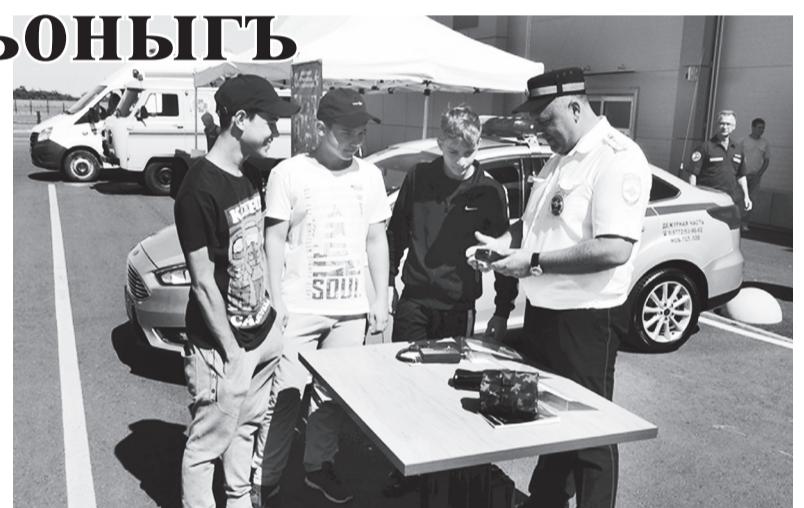
нэфагъэ щыхахи, машинэм изефэнкэ зэнэкъоххэр, гъогурыкъоным ишапхъэхэр зэрашгэхэмкэ ыкын гъогум хуульэ—шагъэхэм апкъ къиклэу шьобж зытещагъэ хуульэхэм апэрэ медицинэ лэпилэгъур ягъэгъотыгъэнхэмкэ викторинхэр щырагъэкъоигъэх.

Ныбжыкъэхэр анахьэу къызкэупчагъэхэр скоростыр къэзгъэлэгъэхэрэ пкыгъюм изэ-

хэллыкъ, апчым нэфынэу пхыркылэрэ зыфедизир ыкын алкотесторым илофшиэн.

Автоставалым изэхэшэнкэ мурадэу ялагъэр кэлэджахкохэм гъогум лэдэб къыщизхагъэфнэу ыкын гъогухэм атхуухъэрэ хуульэ—шагъэхэр нахь маклэ шыгъэнхэр ары.

АР-м и Къэралыгъо автоинспекции ипресс-къулыкъу

Мышъэхэр къякъу

Цыфхэм зызагъэпсэфырэ уахтэр джыри шгэхэу икынштэп. Ау къушхъэхэмрэ мээхэмрэ къацызыкъу хэхэрэ зеклохэмкэ ар щынагъо хуульэ.

Кавказ биосфернэ заповедникым ишгъэнхээрэ илофшиэхэмрэ макэе къызэрэгтээгъэхэмкэ, заповедникым зызагъэпсэфхэрэм къапыкыгъэ пыдзагъэхэр къызэрэханхэрэм, гъомылапхъу къялжыжэрэри къызэрэзыхъамхыжырээрэ апкъ къиклэу ахэр къызщуучхэрэ чыплэхэм псэушхъэе лэлхэр бэрэ къякъуалэхэу хуульэ. Ахэр шхынхэм псынкэу ясэх, зыдэштийхэр шлэхэу къыхагъэштых, къин амыльэгъоу загъэшхэгъэш, мээхэм хэхъажых.

Гъогурыкъохэм якъэуцуплэ «Фытшыре» псыкъефхэм уязыншлээрэ лъагъохэмрэ мышъэхэр нахынхэрэ ааштэгъух.

Фэрэ заповедникым къаклохэрэм япчагъэ къыххэхь, заповедникым имаршрутхэм ахэр нахынхэрэ арэклох. Зыгъэпсэфырэхэм къацыцуурэ цыф купхэр зэуж иххэу къякъуалэхэу мэхъу. Шхажэхэр къызагъанхэмкэ, амэ псынкэу псэушхъэхэм аклэо, загъэшхэкъеу лууыжыгъэхэм, къагъэзжэхэрэу къыххэхь.

Заповедникым ипресс-къулыкъу зыгъэпсэфаклохэм япалаткиту мышъэхэм арашлагъэр къынштагъ. Мэфэ заулэрэ заповедникым зызагъэпсэфынэу къэлгээ зыгъэпсэфаклохэм япалаткиту агъэлэгъагъ. Пыдзагъэхэр, шхажэхэр ахэм апэмычыжьеу щызэтыральхъэштых.

Къэралыгъо инспекторхэм къызэралорэмкэ, Фытшыре «хыакланпэ» къаклоштыгъэхэм псэушхъэхэм анэммыкхэри къацагъэхэр агъэунэфыгъ. Тапэкли зеклохэм мышъэхэр зыдагъэшхэштэхэм, гъэпсэфыгъо лъэхъаныр имыкызэ заповедникым къызщуучхэрэ чыплэхэр нахынхэрэ щызэфашижынхэ фауу хуущт.

(Тикорр.)

Шуагъэ зыпыль гъэзет

Гъогу хуульэ—шагъэхэм къэлэцыкъу хэхэр аштыхъумэгъэнхэм фэгъэхыгъэу Адыгейим иеджиспэлэхэм гъэзетэу «Добрая Дорога Детства» зыфиорэм истандхэр къацызыкъу хэхэрэ.

Гъэзетым шуагъэ зыпыль къэбар гъэшгэхъонхэр, тарихъ хуульэ—шагъэхэр ыкын узыгъэгъозэрэ тхыгъэхэр итых.

Ильэс заулэ хуульэу гъогурыкъоным ишапхъэхэр кэлэджахкохэм арагъэшэнхэмкэ мы гъэзетир кэлэеgeаджхэм къызфагъэфедэ.

А гъэзетым иаужырэ къыдэхыгъэу ялэпилэгъоу апэрэ классым ис кэлэцыкъу хэхэр щынэгъончъеу гъогу щызеконхэм, күшхъэфачаэмкэ къацыхъаным ша-хъэрэ апльхэр, джащ фэдэу агъэунэфыгъэ ыкын амыгъэунэфыгъэ зэпиркыплэхэр зэрэзэпчынхэ фаехэр щызэхагъэфыгъэх.

Джащ фэдэу нэфынэр къэзитырэ пкыгъохэм шуагъэу ялэм кэлэджахкохэр щагъэгъузэ.

АР-м и Къэралыгъо автоинспекции ипресс-къулыкъу

О уицЫфых мыхэр, Адыгеир!

АДЫГЭ-НАРТЭУ ТИ АСКЭР!

Лыгъэ-цыфыгъэр ишъуашэй щылагъ усаклоу, тхаклоу, шэнныгъэлэжь-нартоведэу Хъэдэгъэлэ Аскэр Мыхамодэ ыкъор. Лы гэсагъэм гъешэ дахэ кыгъэшлагъ, щыленыгъэ гъогушхуу кыкылугъ, творческэ кэн байи кыгъэнагъ. Охтэ зэхъокыныгъэхери пэккыгъэх, Хэгъэгу зэошхом имашо хэтыгъ, зэоуж уахътэми иакыл-гупшишэкъэ хэлэжьагъ, творческэ юфышэшхуагъ. Зэрэадыгъэр зыки щыгъупшагъэл, лыгъэр сидигуу кыготыгъ. Шум ильягъо тетэу иильэсхэр кыгъэшлагъ. А. Хъэдэгъалээр цыф шырытэу, гупсэфу, таубытэгъ-пытаагъэ хэльеу гээпсыгъяа. Шэнныгъэ юфыр — угъоени, зэхэфыни, зэгъэвшени, зэфщэжын-зэгъэкүни — дэгъо ыгъэцакъэштигъ, ушэтэкъ гэшэгъонигъ, гупшишэх къольыгъ. Аш ишыхъат ыгъюижы, юфышо дишни, томибл хуурда лыхъужь эпосэу «Нартхэр» кызэрэдигъэкыгъэр, эпосым итарихъ лялэсэ ыгъэунэфыныр, ар адигэ пэккым зериер кыушихъатын зэрилгъэкыгъэр.

Хъэдэгъэлэ Аскэр апэрэ адигэ тхэко нахъижхэм ашыц. Ильэпкы ышчыгъэр зеккэ гукэ ыпщыжъэту тхагъэ. Зэгорэм льэпкышихуу щыгэгэ адигэхэр зэо-бэнэ зэпымычжхэм зэраужгээгъэх, чышхъашхом зэфдэкъ щитэкъухагъэ зэрхуягъэхэм игууз-лыуу ымыгъэгупсэфу, льэпкым тещгъэ тыркъохэр кызхэкыгъэхэр ыгъэунэфынымкэ зышхъашхыгъэ, өшшэш ашкэ фэххуягъэр икъэлэмийп. Аскэр иповстэу, усеккэ тхагъэ «Адыгэм ыпхъу» зыфилорэр адигээм ильогууанэу кызыэринэкыгъэм ишыхъат заф, льэпкы литературам исауутэ шыпкы. Адыгэ льэпкыр дэккацэм дэлъеу, къешэкыгъэ, къешеклор пыйхэр — монгол ыкы кырым хъанхэр, тыркухэр, нэмикхэр — къетхъоху, зэралхуу, адигэ

Цыфхэр уикласэу, уафэгумэкъэу, Хэгъэгур уильаплэу, уильэпкь бгъэрэзэу, уфэшыпкъэу ушыгъенир — джары насыпир, лыгъэ хабзэр.

гэ калэхэр, пшашхэхэр, кэлэцыкхэр атыгъухээ, пшыллы-пэм зэрэрагъэуцощыгъэхэр повестям кыышылтагъ. Адыгэ льэпкым ыпхъу дахэ иобразкэ зеккэ льэпкым игукуэбзагъи, изэфагъи, игульти, иллыгъэ хабзи кыригъэлэгъукиныр фызэшшокыгъ. Мы произведениер ильэсипш пчагъэхэм еджалэхэм япрограммэ хэтыгъ. Кэлэеджаклохэр, студентхэр гупшишэн-зэхэфыным фэгъэс-зэнхэмкэ, льэпкы тарихыр художественэ шуашэм ильеу югъэшэгъэнимкэ, акыл зыхэл зэфхэхысийхэр ашынхэмкэ, яблэкыгъэ чыжэ щыгъуазхэу, джыре мафэхэм ар зеккэ ягъэ-пшэгъэнимкэ мыш фэдэ егъеджаклэ льэшэу ишъуагъэ кваклоштыгъ. Ежь лээжхэм яду-нэеppтыкэ хэшшикыгъэ зыкыригъэштигъ, шиленыгъэу хэльеу бэ, лыгъэм фэпгүүнхэлэхэй тэгээпсихъа.

Шэнныгъэлэжьшхуу Хъэдэгъэлэ Аскэр лыгъэ зыхэль цыфыгъ. Лыхъужь эпосэу «Нартхэр» кынгыуожыныр, зэхифыныр, кыдигъэкыныр, адигэм игушхъэлэлпэе ыххумэнэ, мы льэнүкъомкэ апэрэу, фызэшшокыгъ.

Апэрэ льэгъохэшэу мы юфыгъо инымкэ хуугъэ Хъэдэгъэлэ Аскэр кынгыгъо маклэп кызэри-нэкыгъэр. Чэц шункым нэр кэлэхагъэр уздаклорэри умьльэйоу, ау умькымэ в кэбгэзэмэ зэрэмхъущыр кыбгурьоу, укъемыуцо, ульэпаомэ, угууашэмэ кытебгээжжызэ, шыпкыем, гупшишэ хэхыгъэ икъум нартхэмкэ ултыгъэсэн фэгъэ, джа мурад иныр фэуклонгъэтигъ тиадыгъ-нарт. «Лыр — льэпкы» зыфилорэ гүшүэгъэхэр кыгъэшшыгъэгъ. Сыд зэхъуу гузэжкуагъэл, кэгъожыгъэгъэ, игъогу зэкихъажыгъэл, ишьыпкыэ лыкыуагъ, лыгъэсигъ. Игүхэлтэхуягъэ эпцыгъыгъэл, щэлэгъэшхорэ лыгъэрэ хэльеу итворческэ хъасэ ылэжыгъ. Кынным кымыуфэрэм бэ кыдэххурэр, ишэн шхъалэр — лыгъэр, псээмыблэжынгъ.

Лыгъэр! Бэрэ зэхэтхэх мы гүшүэл, клоцлыгъ гупшишэм икуугэл-лэшшигъ нахъяберэмкэ тегуушысэжжырэл. Сыда адэллыгъэр?! Узэрэцыфыр кэбгээшыгъэжжы, ош фэдэ цыфын, кыношэкыгъэхэм — уичыгъ, уильэпкы, ны-тихэм, Хэгъэгушхом уащыгушхуу, пфельэкырэмкэ кэгъэхкъон-блыпкы пытэ зафэшшыныр, пшхъэ

хэти, сиди фэбгээдэнхэр, ишы-клагъэ зыхыкъэ, узыхъамы-ссыжыныр ары.

Лыгъэр ош нахъ хыбэим пэ фэпщэинир, нэжь-лужхэм, са-быхэм агу кыыдэпшаау уаф-сакыныр; лыгъэр күтэмэ пчэгъабэу, чыгэежь пытэу цыф гъашэм хэкыхъагъ. Кэ-нэжырэ закъор ар зэрэтымы-гъэкодыщтым, зэрэлтэтиштым тынаэ тетынир ары.

Тарихъ льэпсэ куу зилэ адигэхэр лыгъэгъэ нэкыуакъохэу кырыкыуагъэх, льэпкым ыпсэ хэшшикыгъэ адигэ ордыхъэм ар дэгъоу кыаушыхъаты. Лыгъэр узэфэныр, ухыенир, уильэпкь, хэгъэгум гу кыбзэкэ сидигуу уаготынир, уафэулэунир.

Мы шэнышум руѓуазэу гупшишагъэ, щылагъ, тхагъэ Хъэдэгъэлэ Аскэр. Иунагъомэ зэрэфэгумэкыштым фэдэу шу-забэми деэн, ныбджэгъуми идах ытотэн ыльэкыштыгъ. Аш ишисэ дэд Шапсыгъэ щыщыгъэ кэлээгъаджэу, этнографэу, ышхъэки ыгукы тарихъ-уш-таклоу Лыиф Хъалиде зыщы-милэж уж, итхигъэхэр зыдэт тхылэу «Емыклоу кысфэмэлэгъ, си Хэку», урсызбээкэ «Прости меня, Родина» зы-филорэр Пшызэ изаслуженнэ журналистэу Хъущт Аслынбай-рэ тхаклоу, академикэу, филологие шэнныгъэхэмкэ докторэр Хъэдэгъэлэ Аскэррэ кызэрэ-фыдагъэкыгъэр. Ишыленыгъэ зыфгээзэлэгъэ, акыл клочэ ин зытыригъэдэгъэ эпосэу «Нартхэр» адигэхэм ягъэшэгъэны, афиотыкыгъэным льэшэу ынаэ тетыгъ. Ежь Аскэр ыткы кыкылэу лыхъужь эпосын-кэ льэпкь фестивалэу «Нартхэм ямашло орэмийлуас!» зыфилорэ литературан-этнографическэ-музыкальнэ шалхъэ зиэгъэ фестивальэр Мыекьюапэ игурут еджалэу N 7-м, республике гимназиим, Адыгэим ирайон зэфшхъафхэм яеджаплэхэм ашыцхэм ыкы Шапсыгъэ, Псышлопэ районымкэ культурэм ильэпкь Гупчэ, ашыкыуагъ. Мыш фэдэ мэфэкэ юфтихъабэр льэпкь зэхашлэр кээлэтигъэнымкэ, литературэр ашынхэмкэ, эпосым нахъ фэгъэнэосгээзэнхэмкэ, аш хэлтэгээштэхыдэр апкырылхъэгъэнымкэ мэхъя-нэшо зилагъ. Эпосыр ары щы-иэнэгъэ акылыр, губзыгъагъэр, локлэ-шыкылэр, шэн-хабзэр зеккэ зыхэлъеу зыхэгъагъэр.

Ежь Аскэр ишыленыгъи иузыкырыплын фаехэм ашы-

щыгъ. 1942 — 1945-рэ ильэсхэм дээм кыулыкъур щихыгъ. 1946-рэ ильэсэм кыщегъэжъаа гуманитар уштынхэмкэ Адыгэ республикэ институтын ильэс 60-м ехүм научнэ юфышэу, научнэ юфышэ шхъалэу, литературамэ фольклорынрэкэ отделым илащэу, етланэ аш инаучнэ юфышэ шхъалэу,

лэшэгъу плээнэ юфшэгъэшху. 1974-рэ ильэсэм Москва итхиль тедзаплэу «Наука» зыфилорэм зы том хью «Нарты» ылоу, А. М. Хъэдэгъалээр З. Къэр-дэнгүшьэрэ кыдаагъэкыгъ.

Хъэдэгъэлэ Аскэр ухжопс-нэу юфшэгъэ дэгъуу, гъашэ дахи илагъ. Ар бэ зыльэтгүүгъ, бэ зышлэрэ цыфыгъ, УФ-м

нартоведениемкэ отделым илшхъэтетэу лэжагъэ.

Ытхыхэрэ 1940-рэ ильэсэм кыщегъэжъаа кыхиуутыштыгъэх. Адыгабзэкэ усэхэр, поэмхэр зыдэт тхыл 13 фэдиз, томитуу хуурэ «Ытхыгъэмэ ашыцхэр», зы тхылэу «Избранные» ыкы искорникибээм усаклом итвorchествэ нэм кын-кылагъэуцо, кыраотыкы. Урсызбээкэ ипоэтическэ тхылхэр кыдэкыгъэх. Ахэр Москва, Краснодар, Мыекьюапэ къашы-хиутыгъэх.

Гуманитар уштынхэмкэ Адыгэ республикэ институтэу Т. Кэрацэм ыцэлэх щытым юфшэгъэфэ льэпкь творчествэмкэ тхылхэр, монографиу эпосэу «Нартхэм» якъэхүн льапсэ кызыщилотыкыгъэр — «Геройский эпос «Нарты» и его генезис», «Геройский эпос «Нарты» адигских (черкесских) народов», «Память нации» кыхиуутыгъэх. Үүгъоижы, зэрийзээфэжы, адигэ льэпкь эпосэу «Нартхэр» томибл хьюу, Мыекьюапэ къышыдигъэкыгъ.

культурэмкэ изаслуженнэ юфыш, Адыгэ Республиком инароднэ тхаклу, АР-м шэнныгъэмкэ изаслуженнэ юфышэшху, АР-м и Къэралыгъо премиэ илаурат, къаджэхэу и Хытикуа, Нэшкууа, Щындже, Краснодар краим хэт Псышлопэ районым яцыф гъашуагъ, Европэм икавказоведхэм яобществэ хэтыгъ, шэнныгъэмкэ Дунэе Адыгэ (Черкес) академиим иакадемикигъ, 1959-рэ ильэсэм кыщегъэжъаа УФ-м итхакхэм я Союз хэтыгъ. Гъогушо щыленыгъэм ыкы творчествэм щапхыришыгъ, льэхж нэф ѿцэл-пльяапэ кыгъэнаагъ. Анахъеу шхъацээ фэозыгъэшырэр Хъэдэгъэлэ Аскэр лыгъэрэ щэлэгъэрэ хэльеу лыхъужь эпосэу «Нартхэр» адигэ льэпкым ылашхъэ кызэрэрилхъажыгъэр, а гупшишэлэх зеккэ адигэхэм яекэ зэраригъэштагъэр ары. Цыфыгъэм, лыгъэм янэзэхъяа Хъэдэгъэлэ Аскэр, игушхъэлэжъыгъэрэ ар льэпкым ренэу готыщт.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Күшхъэфэчъэ спортыр

Адыгэир ащ щашІЭ

Урысыем күшхъэфэчъэ спортымкэ изэнэкъоку Адыгэ Республикаем игъогухэм ашыкъуагъ. Хульфыгъэхэр едзыгъохэм ахэлжъагъэх.

Хэгъэгум ишьольырхэм яспортсмен 80 теклонигъэм икъыдэхын фэбэнагъ. Мыеекъуапэ икъыхээ Шэуджэн, Коцхъэблэ, Джэджэ, Апшеронскэ районхэм, нэмыххэм ягъогухэр къаклугъэх. Мафэ къес километри 100-м нахыбэ къызэрэнэкъыщтыгъ.

Едзыгъохэм якъеуххэр зызэфа-хысыгъхэм, Москва хэкум испортсменэу Николай Мартыновым аларэ чыпээр фагъэшьошагъ.

Тиреспубликэ щышхэм Аджыре Азэмэт къаэшыгъ. Медаль къыдимыхыгъеми, ѿцсашу къыгъэльэгъуагъ. Икъулай ыгъэфедэнэмкэ зэнэкъокум шлэнгъу ѿцзэригъэгъотыгъэр къышхъалэшт.

— Зэнэкъокум изэхэшэнкэ республикэм илэшхъэстхэр, спортым, полицием якъулыкъушхээр. Гэзэтиймкни «тхъашууегъэлсэу» ятложы тшоигъу, — къытиуагъ

Адыгэ Республикаем күшхъэфэчъэ спортымкэ и Федерацие итхаматэу Анатолий Лелюк. — Адыгэир спортышхом нахышиоу щашэ хульфыгъ, тапэкни Урысыем изэнэкъоххэр республикэм ѿцзэхашштыгъ.

Загъэхъазыры

Адыгэ Республикаем испортсменхэу Елизавета Ошурковамарэ Александр Евтушенкэмрэ

Урысыем ихэшыпыкыгъэ командахэм ахэтыгъ. Дунаим күшхъэфэчъэ спортымкэ изэнэкъоку Іоныгъом и 22-м Англием ѿцра-гъэжъэшт. Тиспортсменхэм зэлукъэгъуахэм зафагъэхъазыры.

Стлашъу Мамыр ипсауныгъэ зыпкы иуцожыгъу Европэм изэлукъэгъуахэм ахэлжъэ. Словакилем ѿцкошт зэлукъэгъуоу «Тур Словакии» зыфиорэм илэпэлэсэ-ныгъэ къышигъэлэгъошт.

Футбол. «Кыблэр»

АПЭ ИТХЭМ ЧЛАНЭ

Ятлонэрэ купэу «Кыблэм» я 9-рэ ешэгъуахэр ѿцкошыгъэх. Зэлукъэгъуахэм якъеуххэр зэтэгья-пшэх.

Ешэгъуахэр

«Спартак» Вл — «Легион» — 1:1, «Динамо» — «Алания» — 1:3, «Интер» — «Спартак» Нч — 2:2, «Мэшыкъу» — «Краснодар-3» — 1:0, «Зэ-къошныгъ» — СКА — 2:3, «Волгарь» — «Анжи» — 2:0, «Урожай» — «Биолог» — 1:0, «Махачкала» — «Черноморец» — 2:2.

Аларэ чыпэхэм ашылехэ «Зэ-къошныгъэм», «Динамэм» чэ-нахъэхэр ашыгъэх. Астрахань

икомандэу «Волгарь» ар ыгъэфеди, зэкэми апэ ишьыгъ.

Чыпэхэм шүүзэпяппль

1. «Волгарь» — 22
2. «Зэкъошныгъ» — 20
3. «Динамо» — 17
4. «Алания» — 16
5. «Черноморец» — 15
6. «Махачкала» — 12
7. «Интер» — 12
8. «Мэшыкъу» — 11
9. «Биолог» — 11

10. «Спартак» Нч — 11
 11. СКА — 10
 12. «Краснодар-3» — 9
 13. «Легион» — 9
 14. «Анжи» — 8
 15. «Урожай» — 6
 16. «Спартак» Вл — 4.
- Ионыгъом и 21-м зичээзыу ешэгъуахэр купым ѿцкошыгъэх. Мыеекъопэ «Зэкъошныгъэр»

Махачкала ѿцкошт «Легион». «Зэкъошныгъэм» итренер шхъялэу, Адыгэ Республикаем изаслуженэ тренерэу Ешыгоо Сэфэрбий къызэрэтиуагъу, тиешлаклохэм зэнэкъохум яшыпкъэу зыфагъэхъазыры, шъобж къызтираща-гъэхэм япсауныгъэ зыпкь ра-гъеуцожы.

Авшэрэ купыр

Дышьэм фэбанэрэр макІЭП

Урысыем футболымкэ изэнэкъоку авшэрэ купым гэшэгъонэу ѿцко. Хэгъэгум икомандэ анахь льэшхэм я 9-рэ ешэгъуахэр джырэблагъэ зэхащагъэх.

КІэуххэр

«Зенит» — «Арсенал» — 3:1, «Спартак» — «Урал» — 1:2, «Шъачэ» — «Локомотив» — 0:1, «Оренбург» — «Рубин» — 2:1, «Тамбов» — ЦСКА — 0:2, «Краснодар» — «Крылья Советов» — 4:2, «Динамо» — «Уфа» — 0:0, «Ростов» — «Ах-мат» — 2:1.

Москва ѿцшэгъэ «Спартак» «Урал» Екатеринбург къызэрэтекуагъэр бэмэ агъешлагъо. «Спартак» итренер шхъялэу Олег Кононовым къызэрэромкэ, командэр евгъои, гъогу хэхыгъэм тырищэнэм пыль. Арэу ѿцти, тренер шхъялэр илэнатлэ ѿагъэкы аштоигъоу

къебар зэфэшхъафхэр зэхэ-тэхых.

Гүнэгъу краим икомандэу «Краснодар» Краснодар тэгэгүүш. Пчыагъэр 0:1 зэхъум, ешлаклохэм ягуетынгъэ къырагъэ-лихыгъэп. Сулеймановым, Олсон, Вандерсон, Ари зэрэз къэлапчээм 1эгуор дадзагь. Къэлэлчээлтэй Матвей Сафоновым зэ пенальтир къызэклидээжьыгъ, ятлонэрэр къэлапчээм къышуда-дзагь.

«Зенит», «Ростов», ЦСКА, «Локомотив» — ахэри апэ ишьынхэм фэбанэх. «Краснодар» команда ныбжыклоу бэмэ альятэми, тренер шхъялэу Мурад Мусаевым къытиуагъ «Краснодар» дышьэм зэрэфбанэрэр.

Хэт тыдэ ѿцко?

1. «Краснодар» — 20
2. «Зенит» — 20
3. «Ростов» — 20
4. ЦСКА — 19
5. «Локомотив» — 17
6. «Спартак» — 14
7. «Арсенал» — 13
8. «Урал» — 13
9. «Уфа» — 11
10. «Рубин» — 10
11. «Динамо» — 10
12. «Ахмат» — 8
13. «Оренбург» — 8
14. «Крылья Советов» — 7
15. «Шъачэ» — 6
16. «Тамбов» — 5.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбий.

Я 10-рэ зэнэкъоххэр

- 20.09**
«Уфа» — «Спартак»
21.09
«Ахмат» — «Крылья Советов»
«Зенит» — «Рубин»
«Тамбов» — «Ростов»
22.09
«Оренбург» — «Локомотив»
«Динамо» — «Шъачэ»
«Арсенал» — «Урал»
ЦСКА — «Краснодар».
- Пчыхъэм сыхъатыр 7-м «Краснодар» ЦСКА-м дешэшт.

Зэхэзыщагъэр ыкъи къыдэзыгъэкъыр:

Адыгэ Республикаем тэлэпкэ Йофхэмкэ, Йокъыб къэралхэм ацы-псэурэ тильэпкэ-гъуахэм адьрияэ зэпхы-ныгъэхмкэ ыкъи къэбар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет

Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-шыэр:
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм къаихырэр А4-кіэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэкі 5-м емыхъухэрэ ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цыкъунэу ѿцтэп. Мы шахъэхэм адимыштэрэ тхъгъэхэр редакцием зэлгээжкожых.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъа-тыгъэр:
Урысыем Федерацием хэутын Йофхэмкэ, тел-радиокъетын-хэмкэ ыкъи зэлъы-їсыкъи амалхэмкэ и Министерстве и Темир-Кавказ чыпэлэгъоры-шап, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхъа-тыгъэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкъэмкэ пчыагъэр
4283

Индексхэр
П 4326
П 3816

Зак. 2412

Хэутынм узцы-кээтхэнэу ѿцтэп уахътэр Сыхъатыр 18.00

Зыщаушыхъа-тыгъэр
уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъялэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъялэм
игуадзэр
Мэцлээкъо
С. А.

Пчыхъэм сыхъатыр 7-м «Краснодар» ЦСКА-м дешэшт.

Жакъэмкъо
А. З.